

II – U poglavlju *Language, Literature, Education (Jezik, književnost, obrazovanje)* nalazi se 13 izlaganja. Izlaganja su ravnomjerno podijeljena na teme iz jezika i književnosti. Svaka od ove dvije teme zastupljena je sa po šest izlaganja. U izlaganjima u ovome dijelu zastupljene su teme kao što su osobitosti turskog jezika koji se govorio u osmanskoj Bosni, rječnici objavljeni u različitim dijelovima Carstva (bosansko-turski, perzijsko-turski, i sl.), različite književne vrste (kijafet-name, nasihat-name, islahat-name), i tekstovi stranih pjesnika i pisaca o Osmanlijama u stihovima i prozi. Tema obrazovanja je zastupljena samo sa jednim izlaganjem.

III – U kategoriji *Reforms, Modernizations & The Impact of the Foreign Powers (Reforme, modernizacija i utjecaj stranih sila)* nalazi se 14 izlaganja. Izlaganja su poglavito fokusirana na 19. i početak 20. stoljeća. Samo jedno izlaganje ne spada u to razdoblje, i odnosi se na 16. stoljeće.

IV – U poglavlju *Socio-Political & Economic Life (Društveno-politički i ekonomski život)* nalazi se 20 izlaganja. U ovome dijelu zastupljene su različite teme iz društveno-ekonomskog života Osmanskog Carstva u razdoblju od 16. do 20. stoljeća. Općenito uzevši može se uočiti da su izlaganja utemeljena na arhivskim izvorima. Izvori korišteni u ovim izlaganjima, poput tarih deftera, evkaf muhasebe deftera, avariz deftera, tereke deftera, mühimme deftera, ili nüfus deftera, bez sumnje predstavljaju arhivske materijale od neprocjenjive vrijednosti za istraživanje društvenog i ekonomskog ustrojstva u Osmanskom Carstvu.

V- U poglavlju *Sources, Historiography, Archives & Libraries (Izvori, historiografija, arhivi i knjižnice)* nalaze se četiri izlaganja.

VI – Dio pod naslovom *Women, Individual Careers, Pictures of the Other (Žene, individualne karijere, slike drugog)* obuhvaća 11 izlaganja. Izlaganja obuhvaćaju razdoblje od 16. do 19. stoljeća.

Zaključno, zbornik izlaganja obuhvaća 81 izlaganje u kojima su obrađene različite teme osmanske povijesti u razdoblju od 16. do 20. stoljeća (poglavito 19. i 20. stoljeće), i predstavlja značajan doprinos prof. dr. Ekrema Čauševića, prof. dr. Nenada Moačanina i dr. Vjerana Kursara znanstvenoj javnosti, pri čemu je uloženi veliki trud. Kada se uzme u obzir da izlaganja sa ranije održanih CIEPO simpozija vjerojatno zbog nedostatka materijalnih sredstava u prvome redu, nisu objavljena, urednicima treba odati priznanje i za uspješno objavljivanje zbornika 18. CIEPO simpozija.

Hatice ORUÇ (prijevod: Vjeran KURSAR)

ZAPISNIK FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U NAŠICAMA. KNJIGA II (1788. – 1820.) (UREDILI TAMARA TVRTKOVIĆ I MILAN VRBANUS), NAŠICE – SLAVONSKI BROD – ZAGREB, 2012., 561 + LXI STR.

Nakon pune dvije godine iz tiska je izašao drugi dio *Zapisnika drevnog samostana svetog Antuna čudotvorca u Našicama*. Iz samog naslova vidljivo je kako druga knjiga ovog *Zapisnika* obuhvaća razdoblje od 1788. do 1820. godine, iako tekst pripada prvom svesku izvornika. Sam *Zapisnik* izvorno se čuva u Arhivu franjevačkog samostana u Našicama i sastoji se od tri sveska u koje se kontinuirano unose zapisi o svim važnim događanjima od 1739. godine do danas. Prvi svezak pokriva razdoblje od 1739. do 1864. godine, drugi svezak od 1864. do 1956., a posljednji, treći, svezak od 1957. do danas. Tiskanje prvog i drugog dijela prvog sveska *Zapisnika* plod je zajedničke inicijative Hrvatskog instituta za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Baranje i Srijema, Zavičajnog muzeja Našice, Franjevačkog samostana sv. Antuna Padovanskog u Našicama, grada Našica i Hrvatskog instituta za povijest iz Zagreba.

Knjiga je sadržajno jednako strukturirana kao i ranije tiskani prvi dio. Obuhvaća uvodne i popratne tekstove, zatim transkripciju teksta *Zapisnika* s prijevozom i bilješkama, te na kraju

datke kao što su leksikon, kronologija, popisi svjetovnih i crkvenih poglavara i dužnosnika, tumače mjera i novčanih jedinica, kao i kretanje cijena u Hrvatskoj i Slavoniji na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće, te tri kazala: pojmovna, osoba i geografskih pojmova.

Nastao kao samostanska kronika *Zapisnik* u prvom redu donosi niz bilješki vezanih uz samostanski život i dnevnu rutinu. Meteorološke prilike, putovanja i premještanja redovnika, samostanski kapituli i smrtni slučajevi, svećenička ređenja i mlade mise, popisi redovnika, radovi na crkvi, u samostanu i na samostanskim posjedima, bilješke vezane uz školstvo te posjete uglednika podaci su koje se najčešće mogu naći u kronici. No, *Zapisnik* nije neka izolirana cjelina vezana uz samostanski život jer donosi niz podataka vezanih uz događaje iz uže i šire okolice, kao i događanja na europskoj razini. Samo razdoblje koje pokriva ovaj dio *Zapisnika*, od 1788. do 1820. godine, prepuno je različitih burnih događaja na europskoj razini koja su našli odjeka i u životu našičke samostanske zajednice kao i samih Našica. Vrijeme je to prosvjetiteljskih reformi Josipa II. koje su imele negativnog odjeka na život redovništva u Monarhiji, a samim time i našičkih franjevac. Ujedno je to i vrijeme sloma jozefinističkih reformi, iako će se duh jozefinizma još dugo osjećati u životu franjevaca provincije sv. Ivana Kapistrana kojoj je pripadao i samostan u Našicama. Ratovi s Osmanskim Carstvom, revolucionarnom Francuskom i napoleonski ratovi nalaze odjeka i u našičkoj sredini. Hrvatski sabor 1790. svojim zaključcima dovodi Hrvatsku u zavisan odnos prema Ugarskoj određujući time odnose Ugarske i Hrvatske kroz cijelo 19. stoljeće. Započinju i sukobi oko uvođenja mađarskog jezika kao službenog u Hrvatskoj što će naposljetku dovesti do standardizacije hrvatskog jezika i narodnog preporoda. Neuspjeli pokušaji urbarijalne reforme cara i kralja Franje I. kojima se trebao poboljšati gospodarski položaj stanovnika Monarhije smanjivanjem feudalnih obveza također su jedno od važnih obilježja toga razdoblja. Sam ovaj ukratko izloženi povijesni okvir oslikava prijelomnost razdoblja u kojem je nastajao ovaj dio *Zapisnika*, odnosno silinu političkih, gospodarskih i duhovnih strujanja i promjena u kojima su živjeli i djelovali našički franjevci na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće.

Knjiga započinje *Predgovorom* izdavača, nakon kojega slijedi uvodni članak Miroslava Gregla i Milana Vrbanusa pod nazivom *Krv, rat i glad: u kakvim su okolnostima živjele osobe spomenute u drugoj knjizi Zapisnika*. Ovaj znakoviti naslov sažima u tekstu dobro razrađenu problematiku političkih, gospodarskih i duhovnih strujanja s kraja 18. i početka 19. stoljeća, odnosno sve događaje na vanjskopolitičkom i unutarnjopolitičkom planu koji su imali odjeka i u životu našičkih franjevaca. Sam članak je nužni uvod u iščitavanje teksta *Zapisnika* jer daje povijesni okvir za razumijevanje bilješki ove samostanske kronike. Slijedi sam tekst *Zapisnika* koji donosi latinski izvornik i hrvatsku transkripciju. Potom dolazi vrlo vrijedan *Leksikon osoba*, abecednim redom složen popis osoba koje se spominju u tekstu *Zapisnika* s opširnim biografskim podacima. U prvom redu radi se o franjevcima koji su bili na službi u našičkom samostanu, ali i o osobama iz političkog, duhovnog i gospodarskog života našičkog kraja, Monarhije pa i same Europe. Time sam *Leksikon* predstavlja svakako vrlo vrijedan biografski izvor o čemu osobito svjedoči bogat izbor literature korištene kod sastavljanja biografskih podataka osoba koje se ovdje spominju. Na kraju slijede različiti popisi, tumači i kazala.

Ovaj svezak *Zapisnika* kronološki započinje uoči izbijanja Francuske revolucije, a završava uoči Napoleonove smrti u izgnanstvu na Svetoj Heleni. Iako se Revolucija ne spominje u kronici politička zbivanja onodobne Europe nalaze svoje mjesto u zabilješkama samostanske kronike. Osobito se to odnosi na vrijeme Napoleonovih osvajanja koja su dramatično zahvatila Habsburšku Monarhiju i kao takva našla odjela i u našičkoj sredini. Zapisi u kronici iz ovoga razdoblja donose niz bilježaka u kojima se miješaju europski politički i crkveni događaji s prilikama u Provincije sv. Ivana Kapistrana, a sve je to još dodatno uključeno u opise prilika u samome samostanu, gradu Našicama i našičkom vlastelinstvu. Osim događaja vezanih uz duhovni, blagdanski, gospodarski i disciplinski dio života našičke franjevačke zajednice, važno mjesto među zapisima nalaze vremenske prilike i gospodarske

teme. Suše, poplave, velike studeni i vrućine često su vezane uz gospodarske prilike i neprilike. Bilješke vezane uz gospodarstvo jedna su od najčešćih tema *Zapisnika*. Čitatelju će svakako biti zanimljive bilješke zadnjih godina, što svjedoče i recenzenti knjige, vezane uz potrese koji su tih godina pogađali Našice i teško oštetili samostan, kao i bilješke vezane uz zategnute odnose s lokalnom vlastelinom grofom Žigmundom Pejačevićem. Zabilješke vezane uz obnovu samostana oštećenog potresom zanimljive su jer pokazuju na koji način su se u to vrijeme dogovarali i izvršavali građevinski radovi. Zanimljivom sadržaju i velikom broju informacija koje donosi *Zapisnik* treba pribrojiti i osebujan pristup u zapisivanju događaja samostanskih kroničara, u čijem se stilu uočavaju očitovanja *subjektivne pozicije povijesnih aktera*.

Zapisnik franjevačkog samostana u Našicama. Knjiga II (1788. – 1820.) vrlo je vrijedno djelo kako u znanstvenom tako i u stručnom smislu. Veliki broj pouzdanih informacija svjedočanstvo su djelovanja mnogih poznatih i manje poznatih osoba koje su obilježile život u Našicama, i šire gledajući u Slavoniji i Hrvatskoj na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće. Vrijednost ove knjige svakako se nalazi i u činjenici da se iščitavajući bilješke *Zapisnika* može uočavati kako su se društveno – politička i duhovna strujanja na europskoj razini u tome razdoblju odražavala na život jedne manje sredine koja je posredno bila uključena u sva ta zbivanja, iako se njihov utjecaj i ovdje snažno osjećao. Upravo zato tiskanje ovakvih djela omogućuje rekonstrukciju povijesnih zbivanja na jednom manjem geografskom prostoru, ali sa dobri uvidom u procese na europskoj razini koji se neminovno morali očitovati i na lokalnoj razini. Naposljetku treba navesti da se i kod ovoga sveska *Zapisnika*, kao i kod prethodnog, uočavaju iznimna temeljitost i studioznost u njegovoj izradi, kao i visoki standardi koje su postavili autori i izdavači.

Daniel PATAFTA

»DRAGUTIN FELETAR: PRINOSI ZA BIOBIBLIOGRAFIJU«

U lipnju 2012. iz tiska je izašla knjiga »Dragutin Feletar : Prinosi za biobibliografiju« (239 str.), izdana kao zbornik u povodu 70-te godišnjice Feletarova života, jednoga od utemeljitelja ovoga časopisa. Jedan dio priloga u ovoj knjizi prezentiran je na kolokviju koji je 10. srpnja 2011. održan u Donjoj Dubravi na sam 70. rođendan ovog uglednog znanstvenika, a knjiga sadrži i brojne druge tekstove o Feletarovo djelatnosti tijekom nekoliko posljednjih desetljeća.

Dragutin Feletar je rođen u Velikom Otoku 10. srpnja 1941., osnovnu školu je polazio u Donjoj Dubravi i Kotoribi, a gimnaziju u Varaždinu. Završio je studij geografije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu 1965. Prvi put se zaposlio kao učitelj povijesti i zemljopisa u školi u Donjoj Dubravi, a nakon odsluženja vojnog roka radio je kao novinar u Čakovcu i Koprivnici. Godine 1973. je magistrirao na PMF-u, a iste godine se zaposlio u koprivničkoj prehrambenoj kompaniji Podravci gdje je radio kao novinar, a kasnije i kao direktor Centra za kulturne djelatnosti. Godine 1982. je doktorirao na Geografskom odsjeku PMF-a, na kojem je vrlo skoro počeo i raditi te postepeno tijekom godina napredovao do trajnog zvanja redovitog profesora, da bi posljednje dvije gona kraju radne karijere bio je i dekan tog fakulteta. Kao znanstvenik Feletar je razvio i vrlo zapaženu međunarodnu suradnju te je predavao na fakultetima u Sarajevu, Mariboru, Lodzu, Budimpešti, Pečuhu, Münchenu i Ostravi. U mirovinu je otišao 2006., a iste godine izabran je za člana suradnika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Godine 1993. osnovao je u Koprivnici nakladnu kuću Dr. Feletar specijaliziranu za geografiju i povijest (danas Meridijani), te pokrenuo poznati časopis *Hrvatski zemljopis* (danas *Meridijani*). Meridijani su narednih godina bili nakladnik stotinama knjiga i udžbenika. Feletar je pokrenuo i

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VIII. / Broj 8
Zagreb - Samobor 2012.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Goran Đurđević (*Zadar*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil Inalcik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Burlington, VT, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2012.

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije i Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Zagreb

Na naslovnici / Cover:

Morfološke promjene ušća Mure (Goran Šafarek)

 Meridijani
IZDAVAČKA KUĆA

Izdano u Hrvatskoj, za nakladnika Petra Somek